

W 1991 r. słynny brytyjski archeolog Colin Renfrew napisał w przedmowie do książki Petera Jamesa pt. "Centuries of darkness - a challenge to the conventional chronology of Old World archaeology": "Historia potrzebuje dat. Chronologia jest kręgosłupem zarówno archeologii, jak i historii. Bez ram czasowych nie można ustalić sekwencji wydarzeń i nie otrzymamy ani wyraźnego obrazu tego, co zaszło w przeszłości, ani wiedzy o tym, który ze znaczących elementów postępu pojawił się jako pierwszy". Europa Pd. wraz z Bliskim Wschodem i Egiptem jest tym regionem świata, który ma najbardziej kompletne historyczne i archeologiczne dane dla przynajmniej ostatnich 10000 lat. Dane te stanowią zapis powstawania i upadku cywilizacji, wojen, gwałtownych zmian klimatycznych i innych katastrof naturalnych, ale większość z nich nie jest zbyt precyzyjnie umiejscowiona w czasie. Określenie "najbardziej kompletne" w rzeczywistości jest bardzo odległe od terminu "kompletne". Historia starożytnych cywilizacji zawiera liczne długotrwałe okresy zwane "wiekami ciemnymi", które charakteryzuje brak jakichkolwiek źródeł informacji, np. egipskie Okresy Przejściowe, "wieki ciemne" po upadku śródziemnomorskich cywilizacji okresu brązu, czy też okres wędrówki ludów poprzedzający epokę średniowieczną. Podstawowy problem zagadnień chronologicznych został trafnie wyrażony przez Kurta Wellera (1965), który zatytułował swoją książkę o prehistorii "Als die Jahre keine Zahlen trugen" czyli w tłumaczeniu na język polski "Kiedy lata nie miały liczb".

II połowa XX wieku przyniosła rewolucyjne metody datowania prehistorii i weryfikacji historii: metodę radiowęglową oraz dendrochronologię, wspierane przez analizę corocznych warstw lodu z rdzeni lodowych oraz inne metody badawcze, ale kluczowe pytania dotyczące przeszłości pozostają ciągle bez odpowiedzi. Trwająca od wielu lat debata nad datą wybuchu wulkanu Thera - najważniejszym wyznacznikiem czasowym we wschodniej części basenu Morza Śródziemnego - ilustruje rosnącą rozbieżność pomiędzy wynikami metod przyrodniczych a historycznymi chronologiami Egiptu, rejonu Morza Egejskiego i bliskiego Wschodu, które są oparte m.n. na interpretacji list egipskich faraonów i potwierdzone m.in. przez źródła pisane oraz obserwacje astronomiczne. Wiarygodność datowań radiowęglowych jest w ostatnich latach kwestionowana, rdzenie pobierane z lodowców mają przerwy, i tylko dendrochronologia - dziedzina nauki oparta na analizie przyrostów rocznych drewna - może dostarczyć jednoznaczne i niepodważalne datowania. Drzewa corocznie rejestrują w strukturze drewna warunki panujące w ich otoczeniu i ten zapis pozostaje zachowany w drewnie oraz drewnianych obiektach w postaci tzw. stójów przez setki, a nawet tysiące lat.

Podstawowym zamierzeniem niniejszego projektu jest absolutne datowanie kluczowych wydarzeń kształtujących historię kultur wschodniego basenu Morza Śródziemnego za pomocą dendrochronologii. Ten strategiczny cel będzie osiągnięty poprzez rozwój "archiwum biologicznego" - zestawu ciągłych i absolutnie datowanych chronologii przyrostowych, które zostaną skonfrontowane z wydarzeniami datowanymi metodami konwencjonalnymi. Chronologie przyrostowe obejmą okres od współczesności do przynajmniej wczesnego okresu brązu. Dzięki nim powstanie możliwość synchronizacji dwóch zestawów standardów dendrochronologicznych: środkowo-europejskiego o długości ponad 10000 lat oraz wschodnio-śródziemnomorskiego, co ostatecznie uwiarygodni (albo zrewiduje) historyczne chronologie śródziemnomorskich cywilizacji.

Bałkańsko-Egejski Projekt Dendrochronologiczny będzie miał przełomowy charakter, ponieważ uzyskane serie przyrostów rocznych pozwolą na absolutne datowanie z dokładnością co do roku punktów zwrotnych zachodniej cywilizacji, takich jak ekstremalne zjawiska klimatyczne, czy naturalne katastrofy, n.p. niszczycielski wybuch wulkanu Thera. W poszukiwaniu sygnału erupcji Thery w przyrostach rocznych drzew zastosujemy najnowsze osiągnięcia chemii analitycznej aby zidentyfikować "odciski palców" konkretnych wulkanów śródziemnomorskich. Projekt jest ulokowany dokładnie na styku licznych dziedzin nauki, takich jak archeologia, historia, geografia, klimatologia, biologia, leśnictwo, technologia drewna, itp. Wszystkie te dziedziny skorzystają na proponowanym nowym biologicznym archiwum przechowanym w przyrostach rocznych drewna. Zastosujemy także rezultaty astrochronologii. Bałkańsko-Egejski Projekt Dendrochronologiczny jest pod każdym względem projektem pionierskim. Projekt będzie wymagał przekraczania rozmaitych granic: pomiędzy naukami humanistycznymi a przyrodniczymi, granic epok, stref klimatycznych i obecnych politycznych granic. Cel zostanie osiągnięty poprzez ścisłą ponadregionalną współpracę i wymianę danych oraz informacji.